

BOKMELDINGER

Før Israel og Evangeliet. Festskrift til Magne Solheim på 60-årsdagen. Utgitt av Den Norske Israelmisjon. 182 sider. Kr. 25,00 hft.

En vanskelighet som går igjen når et slikt festskrift skal redigeres, er problemet med å finne den rette balanse mellom stoffets faglige og populære karakter. Når det gjelder en personlighet som Solheim, som samtidig med sin praktiske misjonærinnsats har vært en alvorlig arbeidende teolog, kan vel ikke spørsmålet løses annerledes enn at det blir noen bidrag av utpreget populær art, forståelig for alle interesserte, og andre av en slik faglig karakter at kretsen av dem som direkte engasjeres, skrumper inn.

Til de almenforståelige bidragene hører domprost Johan B. Rians innledningsartikkel «Så sier Herren —». Rians point er at dette uttrykket, som vanligvis bare oppfattes som gående på gudsåpenbaringen i det profetiske ord, også kan og må forstås om Guds talende handling i historien. Og til historien hører i Det gamle testamente også hendingene i naturen. Men er dette en Guds tale, så er det et budskap også til oss. Ikke slik at vi skal gjøre historien til den samme kvalifiserte gudsåpenbaring som Ordet, men slik at vi ser nedslaget av Guds ord som grunnlinjen og hovedinnholdet i all historie.

Et helt populært, men interessant og gripende bidrag er pastor Axel Torms beretning om den danske pionerskikkelsen Hans Nikolajsen (misjonær i Palestina 1826—56).

Sjarmerende enkel og levende er pastor Jancu Moscovici's artikkel «Allikevel israelmisjon også i dag», hvor de vanlige innvendinger mot denne misjon ut fra den nyeste verdens- og kirkesituasjon blir ganske effektivt besvart.

Til de almenforståelige bidrag hører også lektor Sverre P. N. Ullnæss' behandling av «Jøden i norsk litteratur». Wergelands navn dominerer i fremstillingen, som selvsagt er. Ellers bekrefter det seg at jøden spiller en ytterst ringe rolle som stoffleverandør i norsk litteratur, noe som svarer helt til den beskjedne plass og innflytelse jøden spiller i norsk samfunnsliv og historie i det hele tatt.

Av rent historisk orienterende art er cand. theol. Dagfinn Rians artikkel om «Den hebraiske bibel» — en redegjørelse for bibelutgaver fra renessansens tid og til i dag. Den formidler et sterkt inntrykk av det veldige arbeid som ned gjennom tidene er utført for å finne frem til den best mulige gammeltestamentlige tekst.

Professor Magne Sæbø gjengir — som han selv sier: i populær fremstilling — innholdet i sin doktorforelesning om «Israels land og grenser i Det gamle testa-

mente». Det skal nok atskillig både interesse og fagkunnskap til for å følge med i det innviklede og detaljerte stoff. Men det er opplagt at temaet har interesse langt ut over det rent historiske og geografiske, idet svaret på problemene rommer konsekvenser for hele den prinsipielle og aktuelle diskusjon om den rolle landet Israel spiller for synet på jødefolket og jødemisjonen overhodet.

Et meget interessant bidrag, i alle fall for teologer, er den amerikanske presten Robert L. Lindseys redegjørelse for hvilke problemer og oppdagelser man kan støte på «Når Det nye testamentet oversettes til hebraisk». Etter mange års opphold i Israel og grundig studium av de bibelske språk har forfatteren oversatt og publisert Markusevangeliet til hebraisk og beretter om det eiendommelige lys som oversettelsen av de gresk skrevne evangelier til det hebraisk som dominerte i Jesu samtid, og som Jesus selv antagelig talte, kaster over en rekke nytestamentlige spørsmål. Oversettelses-studiene fører ham til å hevde temmelig originale synspunkter, f. eks. at Lukas må være det eldste av evangeliene, at Markus har benyttet Lukas og Matteus igjen Lukas, at visse kilder for evangeliene er avhengige av ett eller flere skriftlige hebraiske dokumenter, som temmelig ordrett gjenfinnes i våre greske evangelier. Anmelderen er ikke kompetent til å felle noen selvstendig dom om det som hevdes. Men at det her via oversettelsesarbeidet er reist spørsmål som forskningen må ta alvorlig, kan det vel ikke være tvil om.

Endelig har vi den svenske misjonsdirektør Göte Hedenquists utførlige artikkel om «Religionssamtal mellan kristendom och judendom». Den gir en fengslende fremstilling av moderne jødiske forskeres og forfatters vurdering av Jesus og hans forhold til jødedommen. Og dernest en omsiktig drøftelse av den pågående debatt om samtale og/eller misjon når det gjelder kristnes holdning overfor Israel. Fremstillingen er saklig og standpunktet rolig avveidd. Artikkelen skulle ha sjanse til å bli den som i festskriftet leses med kanskje størst interesse og varigst virkning.

Alt i alt må festskriftet hilses velkommen som en verdig hilsen til vår kirkes fremste og høyaktede arbeider for Israel og som et velkomment tilskudd til den sparsomme litteratur om Israel og Israels-misjonen som vi hittil har hatt.

Johannes Smemo.

Missionswissenschaft im Dienste der Weltkirche. 25 Jahre Neue Zeitschrift für Missionswissenschaft. Ihre Beziehungen zur Schweizerischen Missionsgesellschaft Bethlehem, Immensee. Av Jacob Baumgartner. Schöneck/Beckenried, Schweiz, 1970. 58 s.

Den romersk-katolske kirke har to fremragende misjonstidsskrifter på tysk. Det eldste av dem, *Zeitschrift für Missionswissenschaft* ble grunnlagt av professor J. Schmidlin i 1911, men ble stanset i 1937. Dets etterfølger *Zeitschrift für Missionswissenschaft und Religionswissenschaft* fikk stoppordre av Hitler-regimet i 1941. Etter krigen ble det gjenopptatt og ligger på samme høye nivå som tidligere. Det franske tidsskriftet *Revue d'Histoire des Missions* gikk inn i 1939. Dette er

bakgrunnen for at *Neue Zeitschrift für Missionswissenschaft* ble etablert i 1945. De fleste av artiklene er på tysk, noen få på fransk.

Baumgartners trykksak forteller om hvordan NZM ble til, hvordan det drives, redigeres og finansieres. Redaktør har hele tiden vært misjonshistorikeren, professor Johannes Beckmann. Abonnenttallet er forbausende lavt, bare 800, av hvilke 650 er betalende abonnenter. Noen vil mene at misjonshistoriske emner har dominert for sterkt, men tidsskriftet har også gitt vesentlige bidrag til forståelse av misjonsteorien. Tidsskriftet har publisert 22 ekstrahefter og har stått for utgivelsen av 16 doktoravhandlinger om misjonsvitenskapelige emner, fire av dem på engelsk, to på fransk og de øvrige på tysk. Enkelte av disse er meget betydelige.

Fra norsk side vil vi uttrykke vår beundring for de bidrag til den misjonsvitenskapelige forskning og orientering som NZM har ytet og ønske lykke til med fortsatt innsats. NZM har en slik kvalitet at ingen misjonsforsker bør umlate å lese det regelmessig.

Nils E. Bloch-Hoell

Christianity and Islam: 1. Jesus and God in the Christian Scriptures, 2. The Christian Scriptures, 3. The Cross of the Messiah, 4. The Divine Trinity, 5. The Church and the Churches. Nr. 1-4 av David Brown, nr. 5 av Gordon Huelin, London 1967-70.

Fordelt på fem hefter på til sammen 393 sider har to engelske teologer gjort et energisk forsøk på å forklare for muslimske lesere hva kristendom er. Forfatteren av de fire første heftene, dr. David Brown, er utdannet ved London University både i arabisk og teologi og har oppholdt seg i muhammedanske land. Han har prøvd å fremstille den kristne tro slik at de fleste kristne skal kunne gi sin tilslutning uten hensyn til konfesjonell bakgrunn. Det har stort sett lyktes for ham, selv om både fremstillingsmåten og i noen grad det saklige innhold vitner om forfatterens Vest-reformatoriske kristendomsforståelse. Det må understrekes at fremstillingen er beregnet på interesserte muslimer. Det preger både terminologien, de mange henvisninger til Koranen og hele opplegget, ikke minst den vekt som legges på monoteismen. Meget av stoffet er rett og slett Skrift-utdrag som er bundet sammen med parafraaser og saklige opplysninger. Jeg tror dette er en riktig måte å gjøre det på. Det er jo ikke her tale om en åndløs oppramsing av Skrift-steder, men om en virkelig presentasjon av det bibelske budskap, som så langt det er mulig av pedagogiske grunner, er kledt i Bibelens egne ord.

Jeg hilser denne serien med glede. Her er intet av polemikk eller forsøk på å «bevise» kristendommens overlegenhet over Islam, men en nøktern og tilforlataelig trosfremstilling. Akkommodasjonstendensen er tydelig. I det første heftet kan man nok spore en svak tilbøyelighet til å avsvække eller kanskje retttere sagt ikke å gå inn på de nytestamentlige utsagn som ligger til grunn for kirkens tro på Jesus som Gud. Samtidig kommer det frem en viss tendens til å finne frem Koran-tolkninger,

som kan dokumenteres fra muhammedansk teologi, som kan bringes på linje med den forsiktige tolking av NT. Men som helhet betraktet er akkommodasjonstendensen meget varsom. Og intet ledd i den kristne tro er underslått. Her er endog sitert de mest provoserende kristologiske utsagn fra de oldkirkelige bekjennelser. Forfatterens teologiske grunnsyn kan vel karakteriseres som romslig konservativt, men avgjort ikke fundamentalistisk.

Forfatteren av det femte heftet, dr. Huelin, foreleser ved London University. Hans lille bok er et kompendium i kirkehistorie som fører til vår tid. Fremstillingen er ikke apologetisk, men fornuftig og stort sett pålitelig. Så får vi heller tilgi slike småfeil som når Olav Haraldson (den hellige) er gjort til svensk konge. Alt i alt er dette et gledelig og hederlig forsøk,

Nils E. Bloch-Hoell

Vindu mot Afrika. Folk og kirke i oppbrudd. Av Olav Guttorm Myklebust. Nomi Forlag, Stavanger 1971. 160 s. Kr. 15,00.

Mange vil nok spørre om det er behov for ytterligere en bok om Afrika, det er jo kommet så mange i de senere år. Og det sendes stadig nye ut på markedet. Men det riktige utvalg bøker skrevet av utenrikskronikører, reportere og politikere, vier vanligvis religionen liten oppmerksomhet. Bøkene er derfor beheftet med et iøyenfallende minus, for religionen spiller en sentral og avgjørende rolle i afrikanerens liv. Den beste innføring i emnet får man derfor av skribenter med Myklebusts bakgrunn. Han har selv vært Afrika-misjonær, han er professor i misjonsvitenskap, og han har de pedagogiske og journalistiske kvalifikasjoner som trenges for å engasjere lesere av forskjellige typer.

Med kjentmannens sikkerhet forklarer han alt det som kan sees gjennom det «vindu» han åpner. I det muslimske Nord-Afrika har det funnet sted et omslag på 180 grader etter at kolonistyret ble avskaffet. Rikdommens kirke er blitt fattigdommens kirke, maktens kirke er blitt det tause nærværs kirke. All misjon er forbudt. Islam rykker frem i mange av de 40 nye stater som er opprettet i Afrika. Og det samme gjelder kommunismen. Men det er en bemerkelsesverdig kjensgjerning, at ikke en eneste av de nye stater har etablert et kommunistisk styre. Særlig interessant er forfatterens opplysninger og kommentarer angående de uavhengige afrikanske kirker, som spontant har vokst frem av den afrikanske situasjon, altså uten tilknytning til den vesterlandske misjonsvirksomhet. Man regner at det finnes 4600 kirker av denne kategori, med i alt 7 mill. medlemmer. Og disse uavhengige kirker vokser hurtigere enn de historiske. Det reiser spørsmålet om de historiske kirker har hatt tilstrekkelig syn for nødvendigheten av en afrikansk artikulering av det kristne budskap, en afrikansk manifestasjon av det kristne liv. Myklebust understreker at Afrikas kirker har rett til å utvikle en kristendomsform som gir evangeliet maksimal relevans i den afrikanske kultur- og samfunnssammenheng.

Bokens siste del handler om «Det kristne budskap og raseskillet i Sør-Afrika», og har dessuten et tillegg med geografisk/statistisk oversikt over kristendommen i Afrika, samt en oversikt over bibeloversettelser, bibelspredning og litteratur for videre studium. På den ene side er «Vindu mot Afrika» en bok for fagfolk som til enhver tid trenger ajourføring. På den annen side egner boken seg utmerket som lærebok i ungdomsskole og gymnas. Stoffet er tilrettelagt og utformet slik at boken har noe av verdi å gi til de fleste.

Harald Stene Dehlin

MEDARBEIDERE

Bengt Sundkler: Professor i kirkehistorie med misjonshistorie ved Universitetet i Uppsala siden 1949. Leder av Svenska Institutet för Missionsforskning, Uppsala. Tidligere misjonær i Syd-Afrika og Tanzania, hvor han bl.a. virket som biskop (Bukoba). Har i mange år vært en sentral skikkelse i verdensmisjonen og i den internasjonale misjonsforskning.

Magne Solheim: Tilsynsman i Den norske Israelmisjon i Israel siden 1950. Har tidligere i en årrekke virket som misjonær i Romania i Israelmisjonens tjeneste. Representant i Israel for De forente bibelselskaper.

Henry Henne: Professor i østasiatisk språk og litteratur ved Universitetet i Oslo. Bestyrer av Østasiatisk institutt. Tidligere professor i Japan og USA.

Odd Kvaal Pedersen: Se NOTM 1971 s. 192.

Bokmeldingene er skrevet av biskop dr. *Johannes Smemo*, professor dr. *Nils E. Bloch-Hoell* og journalist *Harald Stene Dehlin*.

Norsk Tidsskrift for Misjon utgis av *Egede Instituttet*, men forfatterne er selv ansvarlige for de synsmåter som gjøres gjeldende.

Ettertrykk uten kildeangivelse er forbudt.

Rettelse:

På grunn av en ombrekingsfeil er første linje på side 184 feil plasert, idet denne linje hører hjemme som første linje på side 186.